

Allvar och skämt om djefvulen.

Leufstedt, Gust. Joak.

56 A Br.



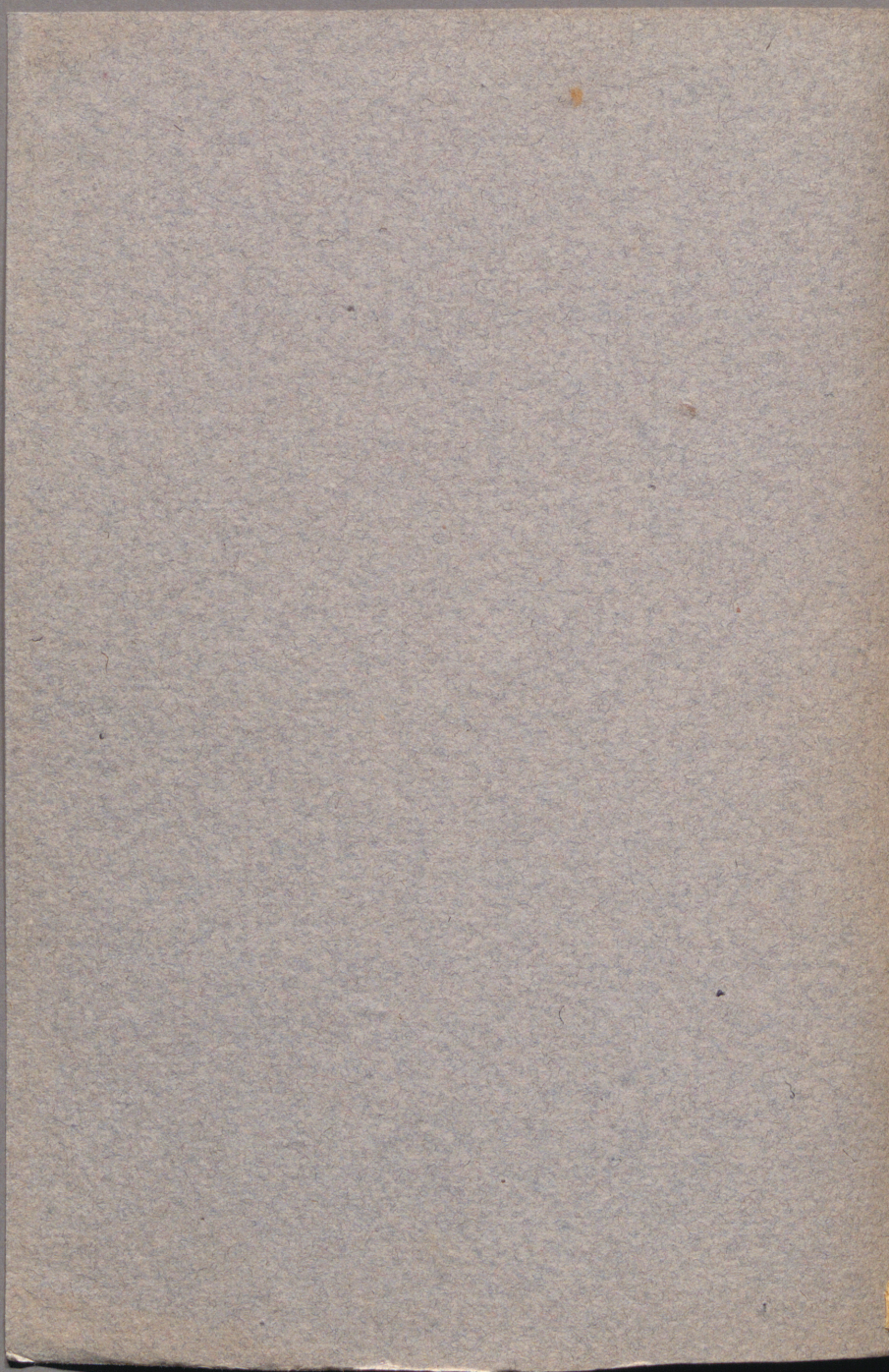
LEIFSTEDT

Ret. Vet

clim.

(Br)





Alvar och Skämt

del. nr.
1111
(111)

Alvar och Skämt

om

Djefwulen.

af

G. J. Leufstedt.

(Sente ett porträtt i färgtryck af djefwulen, kopieradt ur f. l. "Fans bibel", tillhörig Kongl. Biblioteket i Stockholm.)

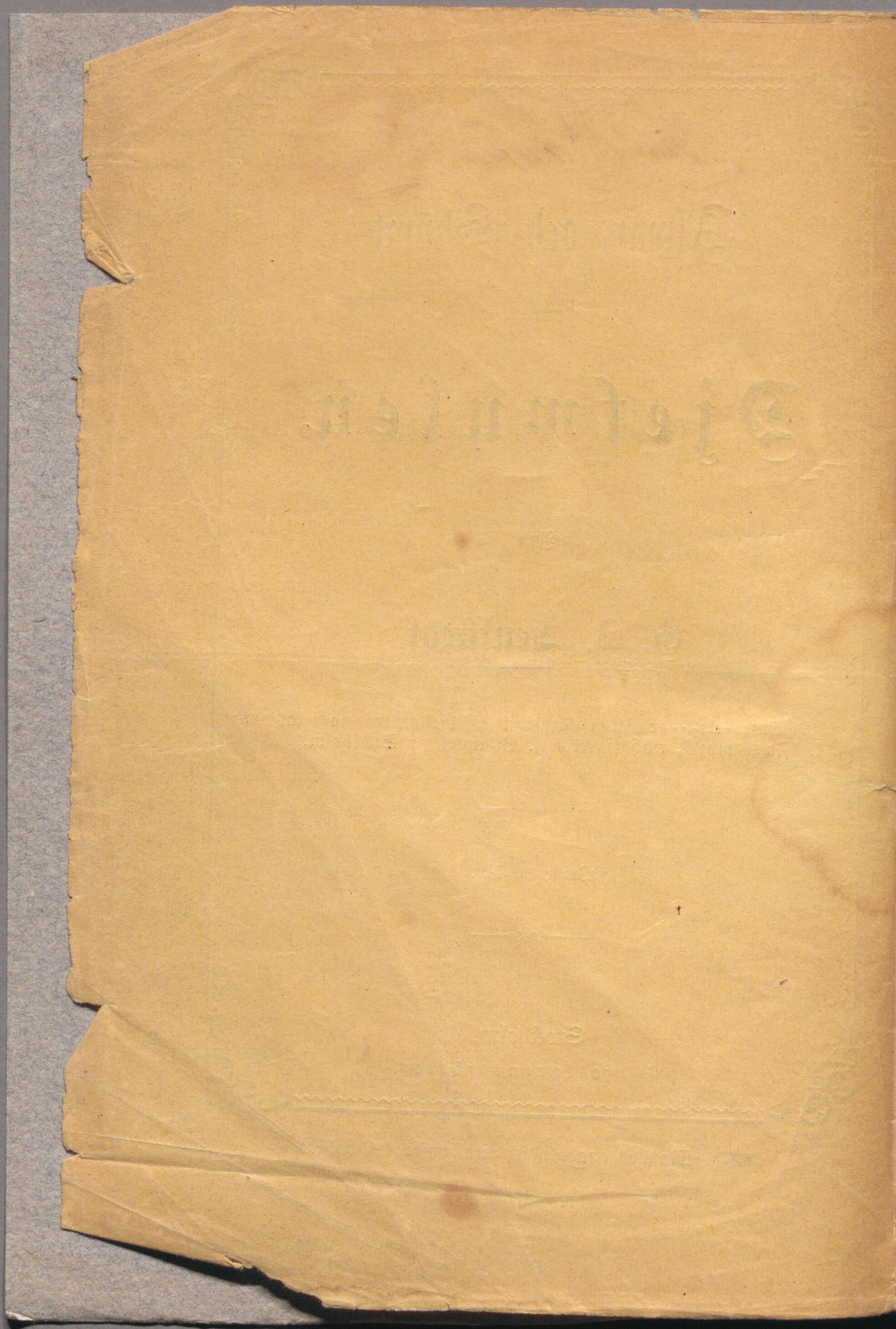
Pris: 30 öre.

Stockholm,
Författarens förlag.

Man behagade observera omslagets haffida.

31
854





Alvar och Skämt

om

Djeswulen.

Af

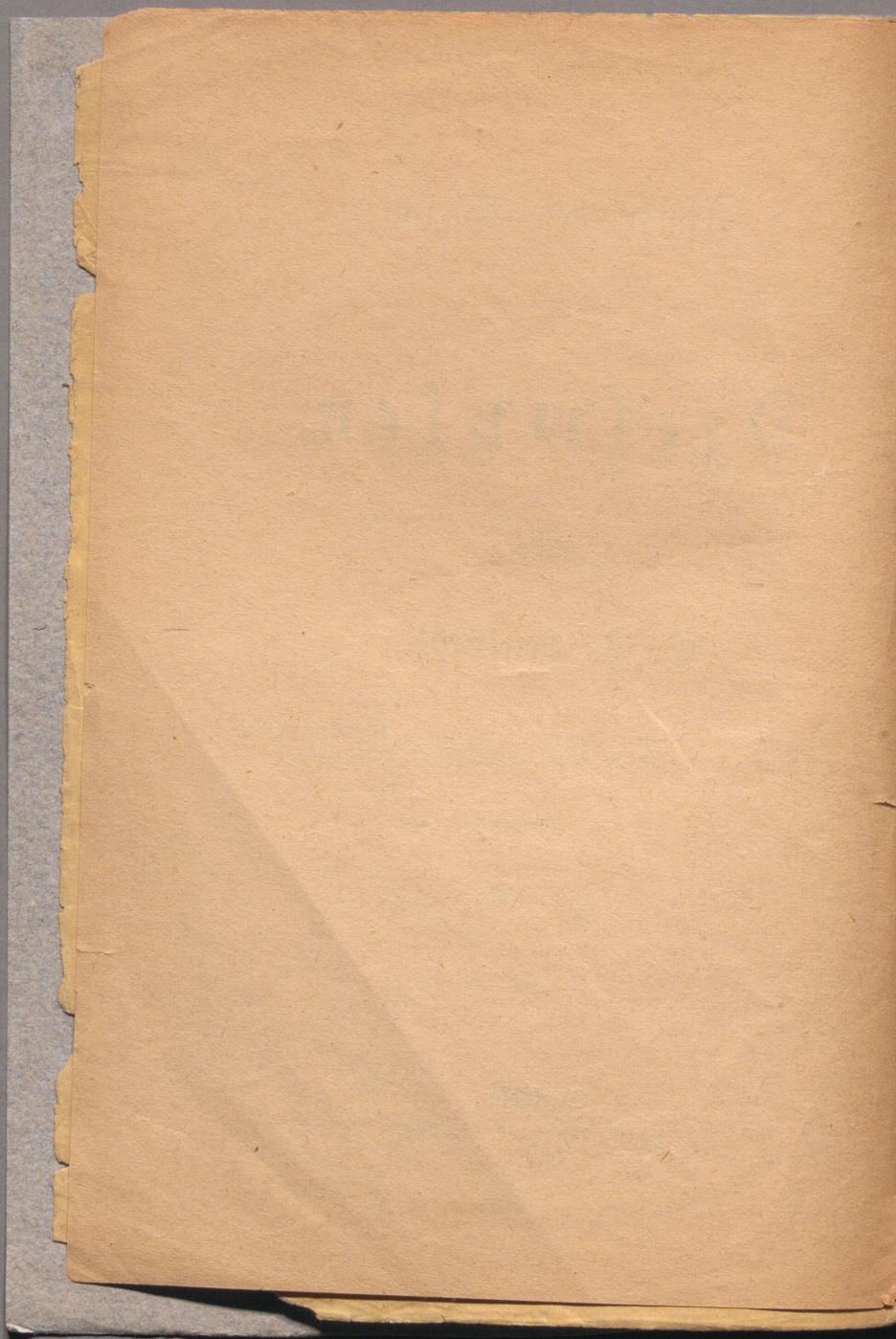
G. J. Leufstedt.

(Sente ett porträtt i färgtryck af djeswulen, kopieradt ur den
f. l. "Fans bibel", tillhörig Kongl. Biblioteket i Stockholm.)

Pris: 30 öre.

Stockholm,
Författarens förlag.





Då man läser Bibeln, men förnämligast uttydningen af densamme sådan den förefinnes inom den pietistiska litteraturen — hwilken af Försynen tyckes hafwa fått sig ålagt att wisa menniskan hwarthän det leder då den gudagnista som i förståndet blifwit henne gifwen, åsidosättes eller misbrukas — påträffar man, jemte Gud, i herrawäldet öfwer den jordiska skapelsen, en widrig personlighet, hwilken i wissa fall tillerkännes ega en wida större magt än Gud sjelf. Under olika namn återfinnes denna, råhetens och egennyttans fantasiskapelse, i nästan alla religionsläror. An kallas han Ahriman än Pluto, i den kristna: satan eller djefwulen.

Såsom warande ofattlig för förnuftet och motbudande för känslan, måste den tanke som ligger till grund för läran om djefwulen, fränkännas betydelsen att i likhet med föreställningen om Gud och ett lif ester detta, anses ofriwillig och instinktmässig i den meningen att menniskan, i samma mån hennes reflexion waknar, också naturligen ledes till antagandet af någonting utom eller högre än den werld eller de fenomen som hon tycker sig begripa. Läran om djefwulen sådan den i vår tid och genom våra Läzareapostlar tolkas, är fast mera att räkna bland sådane omsorgsfullt öfwerlagda spekulativa läror hwilka från början hafwa ett bestämt systemål, och hvars bibehållande till hela sin kraft och betydelse, utgör ett lifsmilkor för ett fortsatt åtnjutande af genom dem en gång uppnådde fördelar.

I mensklighetens barndom, då förnuftet, ännu liggande i linda, icke kunde nöjaktigt förklara de mäktiga naturrevolutionerne, den strid elementerna emellan för att komma alltmera i jennwigt till hwarandra, — hwilken strid ännu fortgår men fordomdags måste hafwa wa-

rit af wida mera gripande effekt — då förnuftet icke mäktade beswara ens de enklaste spörsmål rörande detta och mycket annat som oemotståndligt ingrep i de dagliga lefnadsförhållandena, hwad låg wäl närmare till hands, än att förnuftet, öfwerwäldigadt af de storartade naturscenerier som omgaf detsamma, trodde sig i de gynnsamma omständigheterna spåra allmagtens belönande bifall, men deremot i de ogynnsamma dess straffande wrede — en föreställning som i hwarje fall utgör de olika religionsbetännelsernas moraliska grundwal. Först efterhand som fåwäldet erhöill intressen att bewaka och befrämja, grumlades de ursprungliga, och långt ifrån oädla begreppen om en högre magt som än straffade än belönade, och uppblandades med läran om en absolut ond magt hwaris natur wore att befrämja det onda; och detta icke så mycket i affigt att omintetgöra menniskans förmåga och wilja att under ledning af sjelfmedwetet begrepp om hwad som är ondt och godt (Guds röst i samwetet), undfly det förra och sympatetiskt omfatta det sednare, för att genom denna själsodling oafbrutet fortgå på den utwecklingsbana som hennes stora begåfning otwetydigt utpekade wara hennes ewiga arfwedel, som icke mera att locka henne till olydnad mot de lagar och förordningar som af fåwäldets män förklarades wara dem af Gud gifna till allas nytta, och på så sätt, icke allenast betaga henne möjligheten att efter det korta jordelifwet blifwa lika ansedd och salig som hennes herrar, utan dertill ådraga henne en ewig pina såsom straff för sin ohörsamhet. Der denna förskräckliga "buse" icke fanns att tillgå, finna wi (exempelwis hos Judarne före Babyloniiska fångenskapen) huru ohyggliga grymheter föröfwades under föregifwande att wara Guds befallningar delgifna fåwäldets högsta myndigheter, hwilka, genom den föregifna omedelbara gemenskapen med Gud, gjorde anspråk på att wara lika ofelbara i fråga om uppfattningen af rätt och orätt, som myndige att för "uppror" mot, eller olika meningar härom, straffa den okunniga och widstepliga menigheten af slafwar.

Så snart man lyckats insmuggla i menighetens

äffädningssätt tillwaron af en personlig helmetesfurste
 såsom representant för det ondans princip, och hunnit in-
 je huru lämplig läran om honom war för bevarandet
 och realiserandet af fåwälbets intressen, har dyrkandet af
 djefwulen icke allenast blifwit en wigtig beståndsdel i alla
 nyare religioner, utan till och med i den näst nyaste eller
 christendomen — som barnsligt nog tror sig besitta lifs-
 kraft att warda en werldsreligion — blifwit så likstäld
 med läran om Gud, att hela det om Gud uppställda
 systemet ohjelpligen skulle störta tillsammans i samma
 stund den widriga bilden af Hans motståndare utplåna-
 des. Att en religion, hwars ena pelare utgöres af det
 gräsliga, af Guds motsats, en gång skall nödgas lemna
 rum för något bättre, måste man kunna tro för att kunna
 sägas tro på mensklighetens utveckling; också finna wi
 huru en af christendomens wigtigare dogmer, den om
 försoningen, under den närmast förflutna tiden
 blifwit utsatt för en wälbehöflig hysning, af röster
 som ifrågasätta huruwida det kan anses wara med Guds
 hjertelag öfwerensstämmande att fordra betalning
 för menniskans synd, och anse sig betald genom sin egen
 nesliga död på korset. Wisjerligen instränker sig denna
 "reformation" till wanligt religiöst käbbel, och blir såsom
 sådant alltid oafgjord, enär med Bibeln såsom auktoritet
 snart sagt hwad som hållst kan bewisas, men betecknande
 blir det alltid att bland ortodoxa lutheriska Läsare en för
 dem så brännande fråga som den om försoningen
 kan förlora sin månghundraåriga nimbus af gudomlighet.
 Dogmen om Jesu Gudom darrar under denna strid på
 sina grundwalor, hwarestefter ordningen måste komma till
 djefwulen o: h — Bibeln. En gång beröfwad sina pud-
 lar: arssynden, försoningen, det ewiga helwetet och Bibelns
 gudomliga ofelbarhet, skall den kristna religionen icke län-
 gre wara en kamel, oförmögen att tränga sig genom nåls-
 ögat, utan en sanningens ljusstråle som med sitt sken
 genomtränger äfwen de finaste springor, och med sin lif-
 gifwande värme manar fram wärtlighet öfwerallt.

Ghuru den stackars djefwulen, om wi jästa afseende

wid de otaliga "ta mig fan" och andra om råhet wittnande utrop om honom som dagligdags förnimmes från både "bättre" och "sämre", måste anses hafwa irakat ett ohjelpligt wanrykte, egnas honom likwäl ännu i högtidliga ögonblick en allför djup beundran, tillerkännes honom ännu en allför stor magt öfwer menniskorna icke blott i tiden utan förnämligast i ewigheten, att icke till och med det anspråkslösa förföf jag härmed gör att beröfwa honom en del af sitt anseende torde kunna ursäftas.

En god sak, då man yttrar sig om den store Lucifer är, att icke allenast ingen fordrar man skall hafwa aktning för honom eller afkningsfullt bemöta andras dyrkan af honom — något som annars påräknas såsom ett wälbehöfligt rygghödd åt ofunnigheten och tron, så snart dessa råka i konflikt med wetandet och förståndet — utan man räknar icke ens till "hädelse mot Gud" om den bestående djefwulskulten giflas med åtlöjets och satirens wapen. Denna manwördnad är likwäl att med otacksamhet löna de många och wigtiga tjenster djefwulen gör i egenkap af den bindande länken i alla dualistiska religionsystemer. Gunes icke tron på djefwulen att bearbeta, wore föga framgång att förwänta för de lärde Biskoparne, swafwelpredikanterne och barmhertighetssjfirarna wid löfandet af deras lifsuppgift att wärjwa profelyter för den djupgående oädla egoism som utmärker Läseriets religiösa äfsädning. Det är tron på djefwulens tillworo, inympad ifrån barndomen, som öppnar för dem på wid gafwel det menfliga förnuftets helgedom och gör att förnuftet, öfweraskadt af besöket, oförmöget till hjelfförswar, eller frant, wiljelöst låter ombana den slumrande kärleken till det goda för det godas egen skull, till en yrwaken iruktan för det onda för plågas skull; gör att det blir ett lätt byte för dessa det Jesuitiska intressets hulwaner som kallas kolportörer, hwilka icke hafwa något emot att lesfwa godt utan att arbata, winna anseende genom att prata rotwälska och njuta herdestunder under skydd af "syiskonkärlek i Christo". Afwen om rättwisligen bör erkännas att en ock annan af dessa herar, predikar sin Gudshådande lära och sprider sina wäm-

jelig "traktater" dertill omedvetet drifne af religiös fanatism, så förringar detta icke omdömet om flocken i sin helhet. Det gifwes icke uttryck nog omfattande för att beteckna widden af den såwål positiva som negativa skada som åstadkommes genom dessa okunniga karlar och qwinnor, hwilka "missionera" för det "Guds tempel" som har arffsynden, djefwulen, Jesu gudom och Bibelns gudomlighet till sina fyra hörnstenar. Will man än wara undfallande nog, att icke såsom simpel egennyttia stämpla de bewekelsegrunder för ommvändelse till Gud, de söka wäcka hos menniskan, så är man likwäl pligtig att fränkänna dem all sann ädelhet. Förnimma wi någonsin i deras predikningar och böner, eller i de "andeliga samtal", de genom en påslugenhet utan like lyckas inleda, den högsinnade moral som bjuder oss att undfly det onda utan fruktan för straff, eftersträfwä det goda utan anspråk på belöning? Aldrig. Å ena sidan skrämna de med helwetet, å andra sidan winka de med himmelen. Är det moraliskt att undfly det onda a f f r u k t a n, att söka det goda för att förtjena? Är det moral, så är den i högsta måtto underhaltig, föga aktningswärd såsom motiv för menniskans handlingar, oförenlig med en sann kärlek och wördnad för Gud, olämplig för mottagande af en högre mission en fullkomligare tillwaro på andra sidan grafwen. Den räcker på sin höjd till att menniskan kan krafla sig fram här på jorden oätkomlig för de borgerliga lagarnes straffbestämmelser, så räknas för en "snäll" menniska af andra lika snälla, men wid lifwets slut är denna moral utnött, och någon uppslytning i en högre klass torde näppeligen ifrågakomma, än mindre att lättjesfull "stå inför lambets tron" och sjunga andeliga slagdängor. Den sinnesart som skulle göra henne lämplig för en ädlare werksamhet finnes ej. Hon har umgåatts med det goda endast af fruktan för straff, liksom hon har umgåatts med den jordiska werksamheten endast för att slippa swälta. Jnga högre wyer för ewigheten, ingen aktning för sig sjelf såsom en Guds skapelse, ha inwerkaf på hennes jordiska bildning, och förmått höja henne öfwer den moral som bildas af fruktan, och den wisdom som lagligen henne

tillkommit. Utan wilja eller håg att sammanställa och jemföra föreställningar och tankar i en för hennes själs wälbefinnande så wigtig fråga som religionen, har hon åtnöjt sig med den reglementerade religionen, eller begär- ligt berusat sig af det ekstrakt deraf som åstadkommits af det religiösa swärmeriet. Bilden af Gud har hos henne förblifwit den af en Österländsk despot, rå till den grad att han straffar med kroppsliga plågor, omoralisk till den grad att han gör straffet ewigt; hjudande andra att för- låta, fastän sjelf hämndgirig; fordrande fullkomlighet af sin skapelse, fastän sjelf ofullkomlig; ja, till den grad menisklig och likställd med hedningarnes gudar, att han aflar barn med jordiska quinnor. Dyrkande en sådan Gud, och kallande honom fader, hwad under då om hon förblandar slaffinne med ödmjukhet, beräk- ning med kärlek, inbillning med hopp, ett religiöst trolleri med omvändelse, en personifierad djefwul med sina egna pas- sioner, arffsynden med oförmågan af full- komligheter, ett ewigt helwete såsom ittrass med bakleläsningen från lif- wets skola, en lättjefull hwila med sa- ligheten?! Allt är en så naturlig följd af orsa- ker att motsatsen wore ett underwerk.

Tron på Bibelns gudomlighet framför andra böcker i första rummet, och derester tron på djefwulen, torde böra betraktas såsom de förnämsta orsakerna till det slaffinne och det wirrwar i religions-begreppen, som i sin ord- ning alstrar det högmod och det lotterispel med Guds barmhertighet och rättwisa, som i grund och botten är betecknande för den chrisna werldsäfsädningen och i Lä- seriet wisar sig såsom ett samnande af rusets fantomer. Endast en werldsäfsädning der den religiösa känslan wäg- ledes af en werksam tankeförmåga, förmår höja menis- skan ur den förnedring hwari hon sjunfit genom Bibels- och djefwulsdyrkan; endast en förnuftig religion förmår till sin ursprungliga skönhet och harmoni återställa den karrikatyrbild af Gud som Läseriets beklaganswärda offer egna sin dyrkan. Den förnuftigt religiösa meniskan,

som från känslans och förståndets samverkan drager sina
 hoppfulla slutsatser om Gud och Guds affigter, samman-
 blandar icke tro och wetande så, att hon låter tron full-
 stå hwad wetandet förmår uppbygga på faktisk grund,
 lika litet som hon tillåter wetandet undandraga tron hwad
 den behöfwer till sin näring utöfwer wetandets gränser.
 Så tror hon icke, hon wet att Bibelns värde i lif-
 het med allt annat menniskowerk endast är relativt, hon
 tror icke på en djefwul, ty hon wet att det onda är
 blott ett abstrakt begrepp, lika okroppsligt som skuggan
 och lika naturligt som denna. Hon tror icke, hon wet
 att det för henne wore omöjligt att wara god om hon
 icke kunde underlåta att wara det, och just den-
 na underlåtenhet är det som hon kallar: det
 onda. Det will wara en liflig fantasi för att kunna af
 detta begrepp skapa en förkroppsligad djefwul *) hwilken
 såsom warande absolut ond, således i det onda skulle
 finna sin salighet och icke sitt straff; ty kände han sin
 ondskas såsom ett straff så wore han icke alltigenom ond och
 följaktligen icke heller oförbätterlig. Skulle andar finnas
 hwilka woro saliga i sin ondskas, och skulle dessa i ewig-
 het komma att fröjda sig åt flertalets menniskors gråt och
 tandagnisflan, hwart tager då Guds allmagt vägen?
 och skulle deremot ofaliga andar finnas hwilka i sin ond-
 ska sågo ett straff, således woro medwetna om sin ondskas
 utan tillfälle att bättra sig, hwad innebär det då att Gud
 är god?! Skulle icke tillwaron af ett ewigt helwete, med
 saliga djeflar och ofaliga menniskor, med allt fog kunna
 sägas wara ett slående bewis på antingen Guds wan-
 makt eller Hans egen hämndgiriga ondskas? Måste icke
 hwarje förnuftig menniska instämma med Katoliken Je-
 remias Drexelius som för närmare 250 år sedan yttrade:
 "Förr än paradiset blifwer uppbrännt och helwetet ut-
 släckt, är någon sann sedlighet och religiositet bland
 menniskorna omöjlig?"

*) Hwarför icke tala om "Herr Komunal-anda," "Herr bri-
 stande esprit du Corps" o. s. w.? Detta wore annars fullt ut lika
 riktigt som att göra Den Helige Ande och Djefwulen till person-
 ligheter.

Föreställningen om tillvaron af demoner eller onda andar, återfinnes i nästan alla gamla folkslags historia. Judarne wore ända till omkring år 500 f. Chr., eller den tidpunkt af sin Babyloniska fångenskap då Perserne under Cyrus eröfrade det Babyloniska riket, främmande för djefwuldsdyrkan, ty ingenstädes uti G:la Testamentet kan man före denna tid upptäcka spåren efter ens den allra minsta djefwul. Djefwulen blef dem först bekant genom Persernas religion som antager tillvaron af en ond och en god princip (Ahriman och Ormuzd) som dela werldswäldet och ligga i en oförsonlig fejd mot hwarandra, och genom det lilla fåtal af judar hwilka begagnade sig af Cyrii tillåtelse att återvända till sitt hemland, blef djefwulskulten bosatt i Palestina, derifrån den sedan tillika med så mycket annat af den Judiska religionens beståndsdelar öfvergick till de christna. Besynnerligt förefaller det dock, att fastän Judarnes och de christnes djefwul härstannar ifrån Persernas Ahriman, han likwäl i så fall blifwit honom olit, att då om Ahriman läses att han en gång skall af Ormuzd öfverwinnas och blifwa god och salig, djefwulen deremot aldrig will eller kan blifwa god, utan, warande den starkaste af de båda parterne, i ewighet skall råda öfwer det ojemförligt största antalet menniskor. Tycke och smak äro wisserligen mycket olika här i werlden, men jag för min del menar, att om en djefwul owilkforligen är nödwändig att hafwa för att "hålla enfaldigt folk i tygel" så borde hedningarnes djefwulstyp wara att föredraga framför de christnes, ty oaffedt att "de enfaldige" lättare hållas i styr genom ett rätt begrepp om de borgerliga lagarnes i stället för djefwulens magt, (och andra än "enfaldige" skrämmer man i våra dagar ej med djefwulen) så lemnar läran, om den medgifwer djefwulens slutliga erkännande af det godas rättmätiga herrawälde, Guds Majestät ofördunkladt, i stället för att läran sådan den nu idihlas, framställer Gud antingen wannäktigt gent emot det onda, eller också warande till wäsentlig grad delaktig af djefwulens natur.

För att nu icke gifwa lastarenom rum skyndar jag att tillägga att "satan" förekommer på några sådana ställen i G:la Testamentets böcker som måste anses vara författade före fångenskapen i Babylon. 1:o i Jobs bok. Men oafsedt att Judarne sjelfwa icke erkänna denna bok vara judisk, hafwa lärde forskare såwäl af innehållet som sjelfwa språket i denna bok funnit ojäfaktiga vittnesbörd om dess hedniska ursprung. Så t. ex. wisa de att Gudsbegreppet framstår wida skildt från Judarnes på den tiden; naturfilosofien intager en framstående plats; de ofta förekommande astronomiska namnen äro allesammans grekiska, och judarne woro då ännu ett i högsta måtto okunnigt folk som öfwerhufwud aldrig besattade sig med weteniskaper och speciellt icke med astronomi. 2:o i 1 Kor. 21 kap. 1 v. der det heter: "Och satan hof sig upp emot Israel" och gaf David ibland dem in att han lät räkna Israel," dock, jemföra wi detta med hwad om precis samma sak säges i 2 Sam. 24 kap. 1 v. der det heter: "Och Herrans wrede förgrymmade sig åter emot Israel och gaf David ibland dem in att han sade: Gack bort, räkna Israel och Juda", och bestämma, att "satan", i christlig bemärkelse, icke annorstädes inom de Judiska urkunderna förekommer, men "Herrans wrede" deremot otaliga gånger, så torde "satan" på detta ställe böra betraktas såsom ett af dessa många frivilliga eller ofrivilliga "fel i öfversättningen" som fått stå qwar — i kyrkans intresse. I öfrigt nämnes satan inom G:la Testamentet endast i 2 Sam. 19 Cap. Ps. 109, samt Prof. Zach. 3 kap. 1, 2 v. men der under betydelsen af allmän åklagare inför Gud, och alldeles icke såsom en Guds och människors fiende.

De christna hafwa, på samma gång de från hedningarne lånat begreppet om de ewiga straffen äfwen återupplifwat deras Pluto under benämningen djefwul. Efter hwad wi läras, war satan eller djefwulen från början en Iufens Engel utrustad med de högsta fullkomligheter, men gjorde uppror mot Gud och, tillägga demonograferne, levererade tillika med sina anhängare en stor drabbning på himmelrikets slätter emot den Englastara som förblifwit Gud trogna och stodo under erkeengeln Michaels an-

förande. Satan blef dermid besegrad och nederstörtad till afgrunden tillika med alla sina anhängare. Hifterbach säger att deras antal war jä stort att de i sitt fall "uppfylde rymden". Milton tillägger att fallet warade under nio dagar och att djeflarne derunder passerade rymden med nära nog ljusets hastighet. Taga wi aritmetiken till hjelp kunna wi något jä när beräkna, om icke djeflarnes ursprungliga antal, dock afståndet emellan helwetet och himmelen. Att antalet måste wara oräkneligt och afståndet ofantligt, finna wi redan wid ett flygtigt öfverslag, då wi besinna hwad det will säga att "uppfylla rymden" och dertill weta att ljuset behöfwer blott en sekund för att genomlä 41,000 geografiska mil. Trots alla sammanjemkningsförsök har man icke kunnat komma öfverens om hwar helwetet egentligen är beläget. Råbbinerna och kyrkofäderne mena att helwetet förborgar sig i vårt lilla jordflots sköte. S:t Athanasius (treenighetslärans snillrike kompositör) säger att demonerna bo i luften; S:t Prosper placerar dem i hafwets töcken; Swinden gifwer dem jolen till fängelse, andra återigen förwisa dem till månen. Den helige Patrik försäkrar sig hafwa sett dem i en håla i Irland; och för att nu icke anföra flera, säger Bartholomeus Tortoletti att det mot midten af jordflotet finnes en djup hiskelig håla dit jolens strålar aldrig intränga, hwilken håla utgör mynningen till helwetet. Så länge dessa fins emellan forfarande meningar hwar och en för sig gör anspråk på att anses wara den riktiga, jä wi dragas med war nyfikenhet rörande platsen der helwetet är beläget. Läsarne ge sig nog ingen ro förr än de blifwa "öfvertygade" äfwen rörande detta. (Jan wet hur de kunnat komma till jä påh lokalkännedom de redan ha.)

Helwetets celebre herifikare deremot, känna wi, tack ware våra teologer och Läsare, till punkt och pricka. Fastän de i början gått något hårdhänt tillwäga mot honom, bjuda de numera till att godtgöra denna sin oförsigtighet, i det de skyddat hans anseende med en iswer och ett nit som wore han en nära anförwandt. I begynnelsen förpassade de honom utan omsständigheter till afgrunden

och "bundo honom med mörkfens kedjor att förvaras till domen", men alltför snart kommo de underfund med att han icke kunde undwaras, och lika geschwindt som de bundit honom gåfwo de honom åter friheten. Anseende för otroligt att någon skulle wåga resonnera, rörande denna mäktige potentat, brydde de sig icke om att fästa något afseende wid att Gud genom detta deras tillwägagående skulle komma att framstå såsom en högst twetydig personlighet, och läran defutom komma att lida af ohjelpliga motfägelser. Fastän de förut förklarar att djefwulens fall skedde innan de första menniskorna ännu woro skapade, och han således, innestängd som han war i sin djupa håla, icke gerna (på annat sätt än genom maskopi med några teologer och Läsare bland Englarne) kunde ha reda på dessta nya warelser tillkomst, låta de icke desto mindre denna tilldragelse warda honom bekant, och, seende sig utrustad med tillräcklig kraft att slita sina bojor bestämmer han sig för att förderfwa Guds skapelse i sin helhet. Om wi än gå så långt i medgifwande att antaga djefwulen af sig sjelf hafwa fattat detta beslut, så återstår alltid såsom oberwärdt: hwem gaf honom kraft att sätta det i werket och lyckas? Ingiel det i Guds werldsplan att det onda skulle komma i werlden, så blir också Gud den yttersta orsaken till att så skedt. Hände det deremot trots Guds wilja, så icke allenast beröfwar ett sådant åfsädningsfätt, Gud allmagten, utan äfwen godheten och rättwisan, ty menniskorna lida då för Guds ofullkomlighet gent emot det onda. Kunde icke Gud förhindra det onda att göra sig gällande, huru skulle då menniskan kunna det, utrustad som hon war med en helighet så underhaltig att den dukade under wid första prof? Man må wända och skärskåda läran om djefwulen och arffsynden hur som helst, menniskan blir alltid genom den ett ofkyldigt offer, och det "ewiga helwetet" ett ewigt bewis på Guds wannagt och orättwisa. Gud ware emellertid lofwad! att Han utrustat menniskan med ett förstånd, hwilket om det rådfrågas, på det bestämdaste förkastar denna mot Gud wanwördiga lära, liksom hennes med-

födda religiösa känsla, finnande i begreppet om Gud såsom en kärleksrik fader och moder sin hjälp och sin tröst aldrig godwilligt låter göra. Honom till en hänsynslös tyrann emot sina skapade warelser.

Djefwulen, framhårdande i sitt beslut att förderfwa menniskan, begagnar sig nu af den mångsidiga kraft han erhållit. Ifrån att (enligt Milton) wara 40,000 fot lång, får han rum i en liten reptil. Ifrån att för ewigt varit bortstött ifrån Guds ansigte, trotsar han förvisningen och wägar till och med infinna sig i "Paradiset." Det är icke för mycket om djefwulen wisar sig erkänksam mot dem som icke allenast förskaffat honom friheten, utan dertill utrustat honom med en kraft större än någonsin förr; också har han nitiskt befordrat allas deras sak som skapat honom, ifynnerhet är han outtröttlig i att springa Läfarnes ärenden. Skyddad af ormens förklädnad nalkas han Paradiset säkra inhägnad och skådar med lidelsefulla blickar *) hur Ewa och hennes man lustwandra i Edens härliga lunder. Han smyger sig in och intager en afwaktande ställning kring stammen af "kunskapens träd." Begagnande sig af tillfället då människoparets wäg leder derförbi, tilltalar han Ewa, hwilken besynnerligt nog icke röjer den minsta förskräckelse öfwer att få höra en orm tala. (Huru hafwa icke våra fruntimmer sedan den tiden wanflägtats i fråga om mod och hjälsnärvaro! I våra dagar är blotta åsynen af en orm tillräckligt för att skrämna dem, och näppeligen torde någon kunna tänka sig deras finnesstämning ifall en sådan liten tingest skulle göra min af att med dem wilja öppna en konversation!) Swarifrån ha männe våra teologer och Läfare fått den der närmare underrättelsen om att det war djefwulen som i ormens skepnad förledde den första qwinnan? ty Bibeln som de hålla för att wara Guds ord, låter honom icke drabbas af detta answar. Wi läsa nemligen, rörande

*) Puther förkunnar fleresstädes att djefarne kunna afslå barn med menniskor.

"Kyrlofadren" Augustinus förklarar det wara "o för s k ä m b t" att betwisla tillwaron af sauner, sylwaner och andra demoniska wäsen, som lura efter qwinnor, hafwa umgänge och föda barn med dem

syndafallet i 1 Mos. 3: 10 följande: "Och ormen war listigare än alla djur på jorden som Herren Gud skapat, "och sade till qwinnan." Ormen, af Gud skapat listigare än andra djur, han, ormen sade till qwinnan. Icke den minsta antydning gifwer wid handen att det skulle ha varit djefwulen som inkrättat denna lilla orm. Att kyrkans män aldrig varit noga om medlen då det gällt att befordra det andliga eller werldsliga jäwäldets intressen, derom lemnar historien of alltför många vittnesbörd för att wi skulle förwånas öfwer att ormen i dessa intressen kommit att blifwa djefwulen sjelf*), men Läsarne, hwilka gifwa sig saken af att vara så samwetsgranna då det gäller "Guds ord", borde wäl vara de sista att, i strid med detta ord wältra en sådan skuld på djefwulen, så mycket mindre som de bibelenligt kunna detta förutan, låta honom digna under bördan af menniskornas moraliska och intellektuella misbildning och okunnighet."

Föröfrigt, kan det männe sägas att ormen sökte hos den första qwinnan wäcka några dåliga passioner? Läsa wi berättelsen om syndafallet med uppmärksamhet, så torde den närmast gifwa anledning till det påståendet, att ormen öppnade hennes ögon för den njutning som ligger förborgad i wetande, i förmågan att skilja emellan ondt och godt. Ormen wädjade alls icke till hennes sinnliga begär, sägande "frukten är delikat", utan till hennes ädlare instinkter sägande: "edra ögon skola öppnas att I blifwen såsom Gud", -- icke i magt och herrlighet, utan -- "wetande hwad godt och ondt är." Qwinnan lydde heller icke någon gommens retelse då "hon tog af frukten och åt, och gaf deklifes sin man och han åt", utan Bibeln låter of weta att hon "tyckte det wara ett ljust träd

*) Huru understundom orimliga dogmer kunnat förswaras endast såsom medel för kyrkans magt och utan att kyrkans män sjelfwa på dem trodde, synes af berättelsen om Drottning Catharina Jagellonicas biftfader, Warzeviz, hwilken war ansedd för en så helig man, att han till och med hugnades af helgonen med uppenbarelser, men hwilken, då drottningen på sin dödsäng sajade för skärselden, tröstade henne med den försäkran, att hela läran om denna eld endast war diktad för att nyttjas att dermed hålla ensaldigt folk i tygeln.

efter det gaf förstånd", och derför tog hon. Werkan uteblef icke heller. Civilisationens första stapp-lande barnafjät togs då menniskorna blefwo war se sin nakenhet, (numera brukas "engla-danser" endast bland Läsare och sybariter) och detta gaf i sin ordning upphof till den första husflöjden: "de bundo tillhopa fikonalöf och gjorde sig skörten." Af detta obetydliga frö har uppspirat den konst, den industri och det wetande som nu förmildrar och beqwämliggör vår tidliga härwaro, samt möjliggör för oss att på förståndets och den religiösa känslans starka wingpar höja oss till Allfadrens thron, att der, i ljuftet af Hans kärlek och wishet, hemta grunde-mentet för vår själs förkofran på andra sidan grafwen. Geder åt qwinnan! som föredrog att med sin man öfwergifwa ett wekligt och djuriskt lif bland lustgårdens fruktträd, för att börja ett werksamt och tänkande, om också mödö-samt lif på jorden!

Skulle Gud hafwa planterat en frestelse i men-niskans wäg, och är denna plantering, såsom warande mächtig endast böd och fördömelse, i och för sig absolut ond, ja skulle Gud derigenom blifwa det ondas upphof. Hade Gud Sjelf skapat ormen listi-gare än alla andra djur på marken, och war denna af Gud skapade "listighet" endast wänd till att förderfwa Hans egen skapelse, ja war Gud äfwen deri det ondas orsak. Sämre än goda jordiska föräldrar böra wi wäl dock ej föreställa oss Gud? Ingen fader eller moder på jorden leker så med sina barns böjelser, att de ställa frestelser i deras wäg, för att öfwertryga sig om att barnen äro goda; twärtom söka de aslägsna allt sådant som kan föra barnen in på en dålig wäg, och komma dertill att de på förhand weta, att barnen icke skola bestå i frestelsen, ja wore deras frestande en affky-wärd handling. Betänka wi detta, ja framstår tydligen, att hela syndafalls-historien i Bibeln, är tillkommen för att stadfästa någon redan färdigbildad eller under görningen warande dogm, och skall med ormen menas djefwulen, så bewisar detta att 1 Mose Bok är wida yngre än den will synas wara, ty som förut är anmärkt, war det först un-

der fångenskapen i Babylon som Judarne i Persernas religion öfverkommo föreställningen om en ond ande.

Mer än twiswelaktigt blir dock, huruvida med ormen affes djefwulen. Ormen gälde i äldre tider hos många folk såsom symbolen för klofhet och wishet. Sjelfwa Moses upphöjde i öfnen en kopparorm, af hvars betraktande det af en epidemi hemfökta folket skulle botas. (Denna orm will man hafwa till en "sinnebild af Kristus." Besynnerligt. Skulle ormen vara på en gång en sinnebild af Kristus och djefwulen?) Hos Grekerne bär Askulap (läkekonstens gud) en orm. Hos Egypterne och Fenicierne afbildade ormarne gudomligheter. Ja det fanns i 2:dra århundradet efter Kristus, i Egypten, en christlig sekt som kallade sig "ormbröder" (Ophiten), hvilka i Paradisets orm sågo, icke satan, utan en god Engel som lärde menniskorna skilja emellan godt och ondt, och de ärade ormen såsom en sinnebild af den goda Engel, som bringat menskligheten kunskap och wisdom*). Denna uttydning är ganska skarpsinnig, och i hwarje fall mera logisk än den förfärliga och tröstlösa om arffsynden.

Sedan nu djefwulen, genom det bruk han gjort af sin återwunna frihet, bewisat sig vara en för den allmänna säkerheten högst wädlig personlighet, tyckes det som våra teologer och Läsare hade bordt, honom till straff och androm till warnagel, återförpassa honom till helwetet och säkrare "binda honom med mörksens kedjor"; men i stället låta de honom icke allenast fortfarande gå lös, för att ytterligare tillställa oreda, ihymnerhet bland fruntimmer, utan upphöja honom ända derhän, att han får fritt tillträde till Gud, som begagnar honom i sin tjenst för att pröfwa de goda och straffa de onda. (Jobs Bok). Uppenbarligare kan Gud icke framställas såsom den tappande parten.

Djefwulen återwänder wisserligen till helwetet, der

*) Af detta exempel synes till hwilken mångfald af uttydningar bibelordet lämpar sig, och bör det således icke förundra någon, att denna mångfaldens möjlighet också gjort sig gällande, och bildat en mängd kyrkliga sekter, om hwilka allehans kan sägas, att de hwar för sig hafwa lifa rätt och lifa orätt.

han tyckes trifwas på grund af wanans magt; men han återwänder såsom triumfator och ordnar åt sig på det beqwämaste. Utskillige af medeltidens lärda och inflytelserika män, beskrifwa med ett allwar som aflägsnar allt twifwel om deras öfwertygelse för egen räkning, huru hans hofstat är sammansatt. Den består, påstå de, af 7 konungar, 23 hertigar, 13 markiser, 10 grefwar, 11 presidenter, förutom en talrik mängd riddare och swenner. Till deras tjenst som behöfwa handräkning från detta håll (något mycket wanligt under medeltiden, hwarom djefwulskontrakterna nogsamtt wittna), weta de berättat, att markiserne åkallas med framgång från kl. 3 e. m. till solens nedgång, hwaremot grefwarne låta tala med sig hwilken timma som helst, blott man wäljer en wild och föga besökt plats. Konungarne och hertigarne lyda endast inbjudningar från sina gelikar på jorden *). Presidenterne tyckas, med anledning af den tyfnad som iaktages rörande dem, redan då wara sinekurister, ställba på indragningsstat, och läns befättande med "höfdingar" räknas i helwetet redan nu till en "öfwerwunnen ståndpunkt." Annars är "regementet" ganska likt de stores på jorden, utan att man wet hwilkendera parten har äran af att utgöra originalet.

Huru de öfrige sekterne hafwa det wet jag ej; men att de Läsare, hwilkas begrepp representeras af Evang. Fosterlandsstiftelsen, hafwa en fullkomlig medeltidsåsigtt rörande djefwulen och hans regemente på jorden, derom upplysas wi af en liten broschyr, utgifwen i Stockholm år 1868. Enligt denna antages för samt hwad en "flok

*) Legendan förtäljer om Konung Salomo, att denne en gång åkallade Belial, en af helweteskönungarne, hwilken också insann sig esforterad, sin rang utmätigt, af en talrik djefwulshär. Konung Salomo, misnöjd med konferensen, besallde att Belial, med hela sitt följe, skulle instoppas i en butelj, hwillet och svedde, och befanns wid räkningen djefslarnes antal utgöra 522,280. Redan synoptikerne wäga icke nämna djefslarnes antal i en klunga, till flere än en legion, (4,500 à 10,000, enligt Romarnes legio) och swenska kyrkan är i sitt wal af söndagsewangelier blygsam nog att wälja den berättelse, som handlar om blott en djefwul. Wi närma oss alltmera werklighetens tidehwarf!

gunma", Ingeborg i Mjarhult, i Wirestads socken af Kronobergs län påstår, nemligen, att afdelningar af denna lydande hofstat, fått sina tillhåll dels i skogar under namn af "skogstrå", i fjärdar under namn af "fjörå", i uthus och bodar såsom "tomtegubbar", på ängar och i lundar såsom "elfwor". Läsarne ansågo derföre förslaget att uppfälla Molins fontän i Stockholm, lifbetydande med resandet af en ärestod åt djefwulen, och i sin fanatiska iswer ingåfwode de en petition häremot, deri de sökte förmå komitéen att upplösa sig, enär Luther, "som i andeliga saker bör anses trovärdig, bestämdt säger att fjörå äro djeflar, och då komitéen borde weta, att djeflar äro Guds fiender, det wore både orättwist och opassande, att med en ärestod åt dem pryda en offentlig plats i hufwudstaden." Broschyren säger vidare, att "om ifrågawarande arbete verkställles i enlighet med den modell, som fanns att bese i Industripalatset, så måste det blifwa ett begabberi emot den lutheriska trosbekännelsen, och ett begabberi emot Christus, som frälsat oss från djefwulen."

Öfwerkonungen i detta mäktiga rike, på det vulgära språket kallad "jefswa fan", tyckes äfwen han af någon oundwiflig lag vara underkastad civilisationens magt, ty undantagandes inför en eller annan af våra mest utpreglade spirituösa och spirituella delirianter, wägar han numera aldrig uppenbara sig så widrig till sitt yttre, som han beskrifwes af medeltidens demonografer. En af dessa, författaren till "Lifwets Zodiak" säger: "Belzebub är af öerhörd stor wert, samt sitter på en ofantlig thron, med pannan omgifwen med en bindel af eld, med utspändt bröst, högmödigt ansigte, gnistrande ögon, uppdragna ögonbryn och hotande min. Han har utomordentligt stora näsborrar och två stora horn på hufwudet; han är swart som en Mohr*), 2 stora läderlappsvingar äro fästade på hans armar, han har två stora ankfötter, en lejonmans, samt är luden från hufwudet ända ned till fötterna." Högst sällan måtte han sjelf befatta sig med de

*) Mohrerna deremot föreställa sig honom som et "blekansigtet."

"löpande ärendena", hvilka troligen tillkomma de mera underordnade i hans rike, ty huru skulle han personligen kunna uppenbara sig, ware sig så ömlik, som då han år 1869 lät utan den ringaste opposition, likt en wanlig "fattig fan" betwinga sig af ett litet kolportörsämne från den Evang. Fosterlandsstiftelsens elevskola, eller så löjlig, som då han en gång på prästerlig befallning wisade sig i en kyrka?! Den förstnämnde uppenbarelsen finnes omtalad i 4:de häftet "Wapen mot Läseriet", rörande den sednare läsa wi i "Gyllene legenden", som omtalar, att S:t Dominicus hade åtagit sig omvända några kätteriska fruntimmer, och derwid, för att gå en genwäg beslöt, att wisa dem den herre, i hwars tjänst de verkade, följande: "Knappt hade S:t Dominicus befallt den Dnde wisa sig, "förrän man såg en ofantlig swart katt, liknande en "hund(?) falla ned ifrån kyrkhwalfwet. Han hade stora "flammande ögon, ett långt rödt och hängande skägg, och "den ohyggligt fula bakdelen war han under ständiga ka- "prioler mycket benägen att wisa. Efter att en stund "hafwa hoppat framför damerna, antrade han upp till "kyrkans wind med en apas wighet. Alldenstund han "lemnade efter sig en ytterst obehaglig stank, rödgades "de förfrächta damerna hålla för näsan medan de läto "omvända sig" *).

Icke enstaka fall gifwa wid handen, att djefwulen understundom uppenbarar sig såsom oorganisk kropp. S:t Hieronymos berättar, att djefwulen en gång förwandlade sig till en guldklimp, för att förleda den helige Antonius, (alldeles som Jupiter förwandlade sig i ett guldbregu när han wille förföra den sköna Danaë); och i

*) Piron karrikerar djefwulens porträtt i följande lilla vers:

Hy som en stek, både swedd och rökt,
 Och horn i kalufwen.
 Näsa, likom ett komma krökt
 Och foten klufwen.
 S l ä n d a n, med hwilken Hercules spann,
 Helt swart och strumpen.
 Och till råga på allt har han
 En swans uti gumpen.

wår tid lærer han af en dylit nyck antagit gestalten af jernspikar. Enligt Histoire de Philippe Auguste wisade sig djefwulen för en munk, först såsom ett stort träd, hwitt af frost, widare såsom munk, såsom åsna, och sist såsom ett wagnshjul. Ofta, säger Velay, antager han formen af en drake, stundom af en tiggare. Mången Stockholmsbo torde ännu minnas, hurusom år 1840 eller 1841 man dagligen, under en hel wecka, fick bewittna en stor folksamling utanför huset N:o 00 wid Körstrands-gatan (huset finnes ännu qwar), der djefwulen sådes grassera alldeles förskräckligt, ithy att möblerna flera gånger under dygnet wåldsamt flyttades från sina platser, och detta fastän polis placerade sig i fångar och på stolar. (Tänk, om den Evangeliska Fosterlandsstiftelsen eller andra af wår tids Läsare då warit att tillgå! Hofus, pokus, ritich! ratich! — och djefwulen hade warit fan i wåld). Författaren af denna lilla skrift, som då gick i magister Haugwitz' skola i Kungsbacken, war hwarje dag med i löen, och lyckades äfwen att komma in 2:ne gånger, men förargligt nog, båda gångerna under entre-akterna, hwilket likwål icke hindrade mig som många andra att "hafwa sett." Jag wisste icke då, hwad sedermera blifwit mig bekant, att egendomen skulle säljas på exekutiv auktion, och att djefwulens grasserande troligen hade något närmare samband med ett önskwärdt inrop för billigt pris.

Lika swårt som det måste wara att warsna djefwulen, då han gömmer sig i döda ting, lika lätt är det, om wi få tro Cesarius af Histerbach, att igenkänna honom, då han kommer i menisklig gestalt. Den omnämnde förf. säger: "Då någon djefwul uppträder med menisklig kropp, hwilket är temligen wanligt, är han lätt igenkänlig på sina bock- eller ankfötter, sina horn och klor, hwilka han wäl till en del kan gömma undan, men aldrig helt och hållet dölja"; samme förf. påstår, att djefwulen, när han antager menisklig gestalt, har hwarken rygg, bakdel eller klinkor, så att han mycket noga aftar sig att wisa hålarne.

Hans stora behof af att kunna ifråda sig en annan skeepnad än den werkliga, framgår tydligt af det porträtt, som finnes här bifogadt; ty så oharmoniskt utwecklad och

i öfrigt föga tilldragande, torde han swärligen kunna påräkna, att göra många eröfringar. Om originalet, efter hwilket detta porträtt, ehuru i någon förminskad skala, utgör en trogen kopia, och som finnes att hese i den s. k. "Zans Bibel" *), tillhörig Kongl. Biblioteket i Stockholm, förtäljer sagan: En klostermunk, som för något begånget brott blifwit dömd till döden, fick löfte om nåd, ifall han kunde på en enda natt fullskrifwa den honom förelagda massan af åsnehudar. Detta gjorde han också werkligen. Men att det ej kunde ske på wanligt meniskt wis, faller af sig sjelst. Han åkallade djefwulen, som, emot pantsförskrifning af munkens syndiga själ, beredwilligt hjälpte honom — och på morgonqwisken war arbetet färdigt. "Måla nu mitt porträtt, medan du sitter wid färgkoppen!" sade derpå djefwulen till den räddade munken, och denne aftecknade då sin medhjelpare, sådan som han ännu finnes att hese i den stora "bibeln". Rikheten med originalet torde således icke af någon äkta troende böra betwiflas.

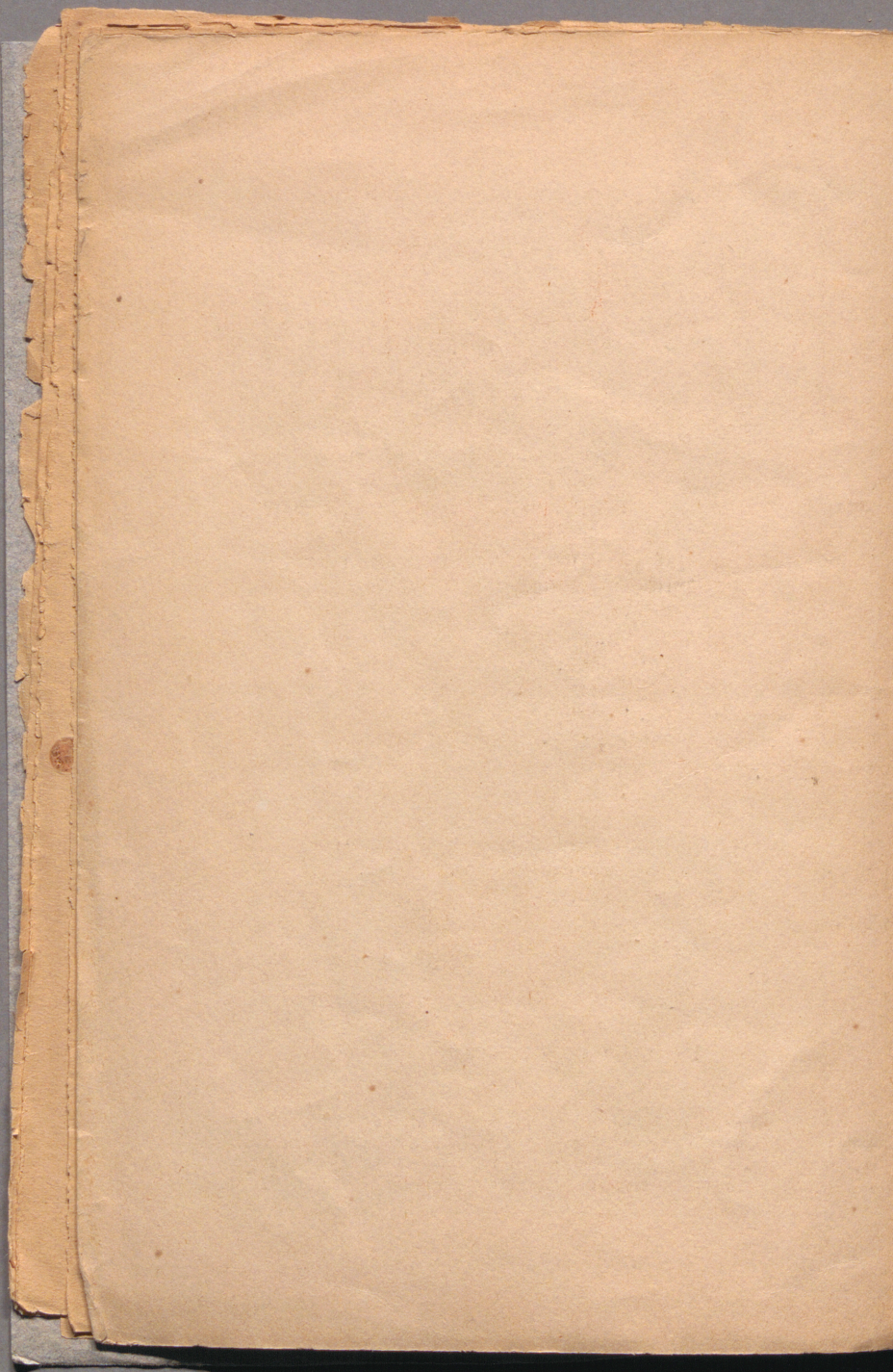
*) Lagen af Swenstärne wid eröfringen af Prag år 1648. "Zans bibel" är skrifwen på något mer än 300 pergamentsblad af beredda åsnehudar, 1 aln och 13 tum i längd, på dubbla spalter, och prydd med ofantliga utkrusade initialer och andra prydnader efter medeltidens smak. Permarne bestå af halfannan tum tjocka med pergament utan och innan öfwerdragne effskifwor, i alla 4 hörnen beslagne med messingsplåtar. Detta band är litwäl yngre än år 1697, då handskriften wid flottets brand utkastades genom ett fönstret, hwarwid permarne sönderbrötos. Utom de nämnda messingsbeslagen, egde det gamla bandet äfwen två grofwa merlor af jern och en jernkedja, genom hwilken boken fastlåstes. (Dyrbarare handskrifster fastkedjades så wid wäggen, för deras hätra förwarande). Den ena af dessa merlor finnes ännu qwar, hwaraf man ser, att handskriften i fordna dagar stått i högt anseende.

Rörande dess ålder kan ingenting bestämmas med wisshet. Den synes härleda sig från olita tider, och de blad, som äro skrifwa med s. k. uncial-bokstäfwer, torde neppeligen wara yngre än från 9:de eller 10:de århundradet. Äfwen pergamentets utseende styrker denna förmodan. Handskriftens öfriga delar äro wida yngre och härleda sig förmodligen från början af 13:de århundradet.

Redan år 1295 befanns denna handskrift i sitt närwarande stid, och den har sedan dess blifwit betraktad som ett af werldens sju underwerk ("ade septem mirabilibus mundi").

(Ur "Läsning wid husliga hården" af Joh. Gabr. Carlén).





Ännu har icke djefwulens utseende hunnit blifwa någon brännande stridsfråga Läsarne fins emellan, hvarför sorgligt skulle wara, om denna lilla skrift blefwe den gnista, som skall antända denna eld. Att den en gång kommer att brinna, att en gång stridiga åsigter om djefwulens utseende skall komma att bilda christna sekter, derför tyckes mig borgar Läsarnes method wid bibelforskning. Swad som deremot, i betraktande af den mängd djefwulsdyrkande kolportörer, resepredikanter, diafonisjor och andra, som släcka omkring i landet och "fördjefliga" menighetens begrepp, med beständhet är att förutse, är ett återuppreparande af swunna tiders blåfullafärder. Det wore högst underbart om icke, då orsakerne äro desamma nu som då, verkningarne också blefwe desamma. Det slägte, som nu ger tiden sin prägel, har icke warit nog preparerad för dylika halluncinationer, men ett nytt slägte uppweyer snart och detta har från späda år i en orowäckande grad warit omhänderhaft af den religiösa fanatismen. Inom folkskoleseminarierna har Läseriet länge warit förherrskande. Fosterlandsstiftelsens kolportörsskola, Fjellstedtska skolan i Upsala som förnämligast affer att äna läsareprester, understuckna nunnekloster under namn af diafonisjor, smygande munkordnar under benämning "christliga ynglingaföreningar", "barnhem" der otroligt af galenskaper förehafwes, en teologisk fakultet hvars medlemmar, utan att reservera sig, publicera historier om djefwulens uppenbarelse som jernspikar*) — allt bidrager att hos massan grundlägga den förwirr ng i begreppen, som en gång måste skaffa sig luft.

Alldeles främmande för detta anspråkslösa arbete, torde det således icke böra anses wara, om jag citerar en blåfullafest bekrifwen af J. M. Cayla i hans arbete om djefwulen. Denne författare hänwisar såsom sina fallor till namn, som burits af sin tids utmärkta personligheter,

*) Se Teologisk Tidsskrift för år 1872, häft. 1, "grundad af A. F. Bedman, samt under medverkan af flera medlemmar af den teologiska fakulteten i Upsala, fortsatt och utgifwen af N. S. Linnarsson och M. Johansson, teologie adjunter i Upsala."

utmärkta, om icke genom snille och moral, dock genom en framstående samhällsfällning.

"Trollkarlarne och hexorna", säger han, "som begifwa sig till festen, bära ett märke, hwilket djefwulen intryckt på dem mellan klinkorna eller på något annat hemligt ställe. Detta märke underrättar dem, genom en wiß inre rörelse, som det förorsakar dem, om timmen, då samlingen sker."

"Om det är mycket trängande, hwilket stundom inträffar, låter djefwulen en gumse synas i skyn, och alla inwigda samla sig då ögonblickligen."

"I wanliga fall begifwa sig trollkarlarne till festen, ridande på käppar eller qwasstskafst, ingnidna med fett af odöpta barn. Wid högtidliga tillfällen inställa sig lägre djeflar, för att tjenstgöra såsom hästar, hwarwid de antaga skepnad af bockar, hippogryfer och bewingade drakar. Resan sker nästan alltid genom luften och följaktligen med stor snabbhet."

"Delancre, parlamentsråd i Bordeaux, säger att hexorna, medan de smörja sig mellan benen, innan de sätta sig grensle öfwer qwasstskäppen, som skall föra dem till festen, flera gånger upprepa följande ord: "Eben Letan, Eben Letan", hwilket, enligt den lärde domaren, som såg hexor öfwerallt, betyder: "Här och der, här och der."

"Hexorna medförde mycket ofta röfwade barn till festen; de, som hade den lyckan att behaga djefwulen, blefwo upptagne bland hans undersåter. Mäster Leonard, den store negern, festernas ständige president, och den lilla djefwulen Mullin, hans sekreterare, gifwo försi hwarje barn en gudfar och en gudmor; de låto det affwärja dopet, och Leonard märkte det med ett af sina horn i det wensfra ögat. Efter noviciatets slut intryckte djefwulen det stora tecknet mellan barnets klinkor; detta tecken hade form af en liten hare eller af en fot, tillhörande en padda, en salamander eller en svart katt. Sedan barnet erhållit detta andra märke fick det deltaga i dansen och gästabuden."

"När trollkarlarne och herorna anlände till festen, gingo de först att betyga sin wördnad för mästern Leonard, hwilken satt på en infernalisk tron, nästan alltid under skynad af en stor böck, med 3 bakåt krökta horn, af hwilka det mellersta spridde ett sken, som upplyste församlingen."

"Delancre, Garinet, Wierius och andra demonografer beskriwa Mästern Leonard med småaktig noggrannhet, alldeles som om de sett honom presiderande wid festen. Det sällsammaste i deras berättelser är, att Leonard bär ett svart menniskoansigte under swansen, hwilket alla adepter skola kysja, när de anlända till samlingsplatsen."

"En her, tillfrågad om denna sak", säger Delancre, svarade: "Den store Leonard har ett bakre ansigte, och det är detta ansigte man kysser och icke sjelfwa bakändan. Barnen äro befriade från denna ceremoni, och Leonard kysser dem sjelf på sätet, under det han mottager sina fullwurna tjenares wördnadsbetygelse."

"Här ingår den allwärlige embetsmannen, beklädd med konungens af Frankrike förtroende, och herornas höddel, i detaljer, som omöjligt kunna anföras."

"Den store Leonard uppser sig sedan för att deltaga i gästbudet, hwarwid ceremonimästaren placerar de närvarande enligt deras rang, hwar och en med en djefwul wid sidan. Wid taffeln, säga herorna, serveras ingenting annat än paddor, kött af hängda personer, och af oddöpta barn, med mera dyligt, och djefwulens bröd är bakat af svart hirs."

"Hwilken otreflig undfägnad; den kan verkligen afskräcka den starkaste aptit!"

"Sedan man ätit tillbedjer man stormästaren, och derefter deltagar hwar och en i de nöjen, som roa honom."

"Somliga dansa i blotta linnet, hwarwid hwar och en har en svart katt upphängd på sätet. . . . desja förustelser fortfara ända till tuppens galande. Så snart detta låter höra sig, kastar den store negern sitt watten i ett jål, bestänker dermed de närvarande, gifwer dem afsked, och hwar och en återwänder hem till sig."

“Man må ej tro, att dessa scener äro lånade af skriftställare utan anseende: wi finna dem hos Bobin, Maiol, Veloyer, Delrio, Bogue, Monstrelet, Torquemada, Delancre, domare, biskopar, muntar, stora brännare af hexor och trollkarlar.”

Tänkom öf, då af wåra djefwuls-apostlars utfäde en gång kommer att förddas sådana frukter!

Den reformation Luther åwägabragte, icke allenast lemnade djefwulens wälde oberördt, utan i stället befrämjade och förökade djefwulstron. Luther sjelf, om hwilken alla de, som endast känna hans “walda skrifter”, bildat sig ett högst origtigt begrepp, war i likhet med alla andra den tidens råa, häftiga, och af religiös fanatism exalterade personer, en stor andeskådare. År 1533 ofsentliggjorde han sin öfwerläggning med djefwulen, rörande mesian, hwilken dispyt gjorde mycket uppseende under sextonde seklet.

“En munt klappade en dag hårdt på reformatorns port och begärde att få tala med honom. Man släppte honom in; munken betraktade Luther ett ögonblick, och sade till honom:

“Jag har i edra åsigter upptäckt några papistiska willfarelser, angående hwilka jag skulle wilja rådgöra med er.”

— Tala, swarade Luther.

Den okände framställde att börja med några temligen enkla frågor, hwilka Luther ganska lätt kunde beswara; men hwarje ny fråga blef swårare än den föregående, och munken började snart draga helt beswärliga slutledningar; Luther blef wred och sade helt twärt:

— Edra frågor äro allt för inträflade; jag har för ögonblicket annat att göra, än att swara på edra klyftigheter.

Han reste sig för att fortsätta sin argumentation, men märkte då, att den föregifne munken hade klufwen fot, och händer förjedda med flor.

— År du ej, sade han till honom, den hvars hufwud Christi födelse söndertrampat? Ditt wälde förgår, din magt är nu föga farlig, du kan återwända till helwetet.

Swem blef flat, det blef djefwulen, hwilken hade beredt sig på en disputation, och ej på att få owett; han drog sig tillbaka, helt förlägen, sökande öfwer menniskornas orättwisa emot honom, säger Melancton.“

En annan gång då Luther war sjsjelsatt med sin bibelöfwerfättning, kom djefwulen och störde honom. De båda herrarne kommo derwid i en så häftig ordwexling med hwarandra, att Luther kastade bläckhornet i ansigtet på sin motståndare; men djefwulen, som alltid varit lätt på foten, undwef kastet och bläckhornet krossades mot wäggen. Ännu wisas på Wartburg denna bläckfläck, ”hwarmed“ jäger Cayla, ”djefwulen dock måste haft något att skaffa, ty fläcken är nu 3 århundraden gammal, och deß bewarande skulle således wara högst underbart, så framt man ej drar försorg om, att då och då uppriffa den.“

Läsningen af Luthers ”bordsamtal” (Tischreden), wisa öf tydligen hwilken stor role djefwulen spelade i Luthers och den tidens i allmänhet religiösa begrepp. ”Han war i riddarnes borgar, i de stores palatser, de lärdes bibliotek, på hwarje blad i bibeln, i kyrkorna, på rådhuset, i de rättslärdes gemak, i läkarnes och naturlärarynes laboratorier, i kojor, stallar och ladugårdar, öfwerallt. Han war öfwerallt och christenheten hade fördensfull blifwit ett helwete“*).

Det 16:de seklets reformation war, lika litet som alla andra reformationer, någon blyt från en klar himmel, ty närmare 100 år före reformationen, började det tysta undergräfwandet af den katolska kyrkans magt, att på kyrkans horisont hopa ett moln, som manade christenheten att förbereda sig på en stödbande katastrof. Luther tillkommer äran att hafwa höjt det banér, kring hwilket tidens sedliga medwetande war redo att sluta sig till samman. Denna ära blef dock Luther snarare påtvingad än sökt, ty hade icke påfwen Leo X hallstarrigt tillbatamisat Luthers ångerfulla bref, hwari han, om full absolution honom lemnades, lofwade att åter blifwa ”kyrkans lydige

*) Sw. Månadschrift 1864.

son", så hade reformationen, wisjerligen icke uteblifwit, men fördröjd, måhända råfat i mindre kraftfulla händer. I likhet med alla andra reformationer som Lyckas, war äfwen denna ett barn af sin tid, och lemnade mycket, som då icke fattades såsom råhet och widskepelse, qwar åt framtiden att afföndra. Är männen för det sedliga medwetandet en ytterligare reformation nu af nöden*)? Man har anledning hoppas det. Tron på tillwaron af trollpackor är i det närmaste utdödd, och om djefwulskontrakter och conceptionsfedlar hör man numera aldrig tallas. Djefwulens anseende tycktes före tiden af Läsaerietts nuwarande utbredning alltmera förblekna, och andebeswärfelser woro högst sällsynta**). Att under den sednaste

*) Utstilliga pressens organer tyckes böjda för att falla den ordsrifid, som börjats af Lektor Waldenström i Gesle, för en "reformation". I sanning ett blygsamt begrepp i fråga om hwad som menas med att reformera! Hela den Waldenströmska oppositionen är endast ett Läsaer-intresse, ty för oss, som stå utanför detta — och ännu höra wi Gud sse lof till flertalet — kan det sägas wara fullkomligt afgifligt, huruvida "Jesu död" tollas såsom "betalning" eller ej, liksom det kommer oss föga wid, att Läsaerne i sitt andeliga högmod tilltro sig, att i och för "nattwardens" begående, reban här kunna skilja mellan "sär" och "getter". Först då, när Jesu död blir en mans död, för idéer som stodo framför hans tid, och nattwarden blir en äminnelsefest af sådane, som i Jesus hedra id é e r n a, icke p e r s o n e n, först då kan en reformation röraude dessa frågor sägas wara äwägabragd.

**) Läsaerne ha åter börjat litet smått jussa i det sednare yrket, och beffärma sig öfwer "wår ljusstyggas tid, som icke wägar gifwa wanfinnet dess rätta namn", utan, i stället för att "återupprätta exorcisternas (andebeswärfarnes) embete inom kyrkan", äfwas att med läkaremetensskapens tillhjelp bota det ounda, icke inseende, att äfwen om det "finnes mildare former af wanfinne, som hänföra sig till rent kroppslig sjuldom, det likwäl oftast är satan som uppenbarar sin magt i de wanfinnigas jemmerfulla tillstånd." (Ur högmesjopredikan, hållen i Jakobs kyrka i Stockholm år 1867, af Fil. Dr. W. Rubin).

Gja! wore wi der! att kyrkan widtog den tidsenliga reformen, att "återupprätta exorcisternas embete." Hwiska feta brödstycken skulle icke då stå wåra swafwelpredikanter till buds!

Är det med verkliga förhållandet öfwerensstämmande, att wanfinne i de flesta fall förörlatas deraf, "att djefwulen tagit äfwen jelfswa människans kropp i besittning" (se öfwan anförde predikan), så ha Läsaerne mycket att härutinnan förebrå sig; ty wäl kan om

tiden ett förändradt förhållande tyckes hafwa inträdt, bör icke alltför mycket nedslå våra förhoppningar. Twärtom må wi, af den stora och hastiga spridning Läseriet fått, och det öfvermod som deraf alstrats å Läjäernes sida, hoppas att det onda mera utbreddt sig på ytan än trängt ned på djupet, och således under aldrig så litet gynnsamma förhållanden skall komma att lägga i dagen sin efemeriska natur. Måhända behöfwes det blott, att en motsatt wind än den nuwarande, blåser från samhällets höjder, för att en reaktion skall inträda, och då så sker, skall det wisa sig, att förnuftet i tyfthet annekterat en stor terräng af det område, som nu tyckes beherriskas af den religiösa wantron.

Skall det omwilkorligen, lifasom på Luthers tid, fordras den djupaste förnedring å den herrskande kyrkans sida, för att det allmänna rättsmedwetandet skall wakna upp och inse nödwändigheten af, att de månghundraåriga christna religionsdogmerna ifklädas en tidsenligare drägt, och bejälås af en civiliserande anda? Kan det icke anses tillräckligt, åtminstone för djefwulens affättande från sin trofuga myndighet gent emot Gud, den förnedring af menniskoanden och det ofog i öfrigt Läseriet åstadkommer? Läseriet, som just i läran om djefwulen har en af sina källor; i fruktan för djefwulen hämtar sin segerrika kraft öfwer det okunniga folket; i bildningens åsidofättande har sitt förnämsta stöd, och hotar att som härjande gräshoppor slå ned öfwer civilisationens grönskande plantering?!

Skall det omwilkorligen fordras en jordbäfning, för att det hemiska djefwulstempleet, af okunnighet, widskepelse och egennyttia upprest sida wid sida med den gode Gudsens, skall instörta! Skall icke kärleken till samningen, känslan för det passande, sinnet för det anständiga, åtaga sig detta wärk? Helt wiht. Orsakerna werka säkert, fastän i det fördolda. Läseriet torde härwid komma att

dem sägas, att de täfla med de gröfsta menskliga laster om att skaffa folk till dårhusen, men aldrig med läkarewetenskapen om att åter få dem derifrån.

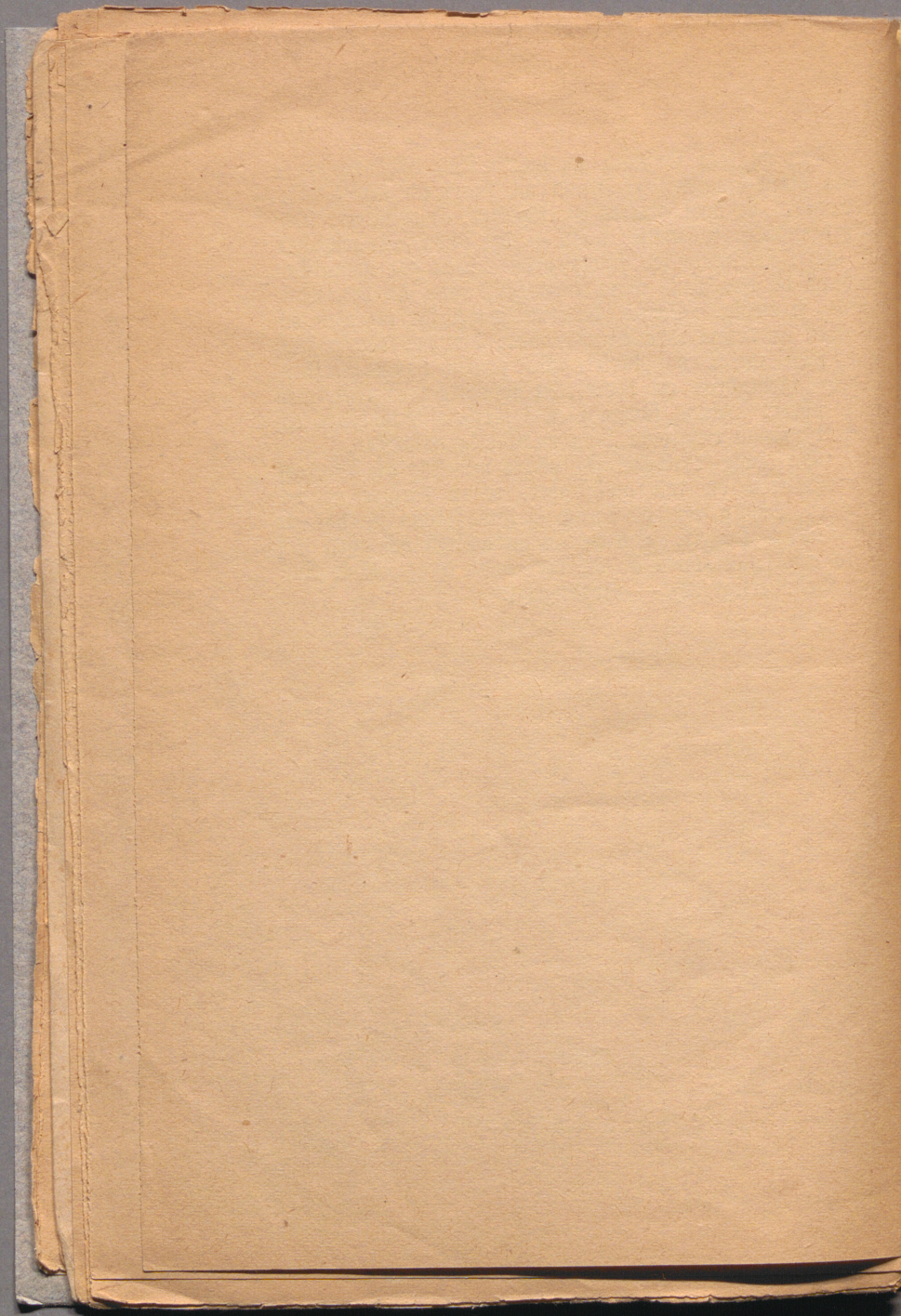
spela det Tetzelska aflatskrämeriets role; prestens magt och anseende, som skulle hafwa utgjordt ett wäsendligt hinder, är en skugga blott af hwad det warit hafwer, och så snart tänkande menniskor mera allmänt börja inse, hwilket omätligt inslytande en förnuftig, en verkligt god moralisk religion, skulle utöfwa på mensklighetens civilisation, huru endast en så d a n religion förmår rena den, af en widskeplig religion förgiftade menskliga lifskraften, och framdrifwa frukter, mot hwilka de, nu i det dagliga lifwet såsom moraliska förekommande, kan sägas vara karrikatyrer blott, — så snart tänkande menniskor mera allmänt börja inse detta, skall djefwulstemplets dagar vara räknade, och der det stått skall en ny dörr till Guds tempel kunna öppnas.

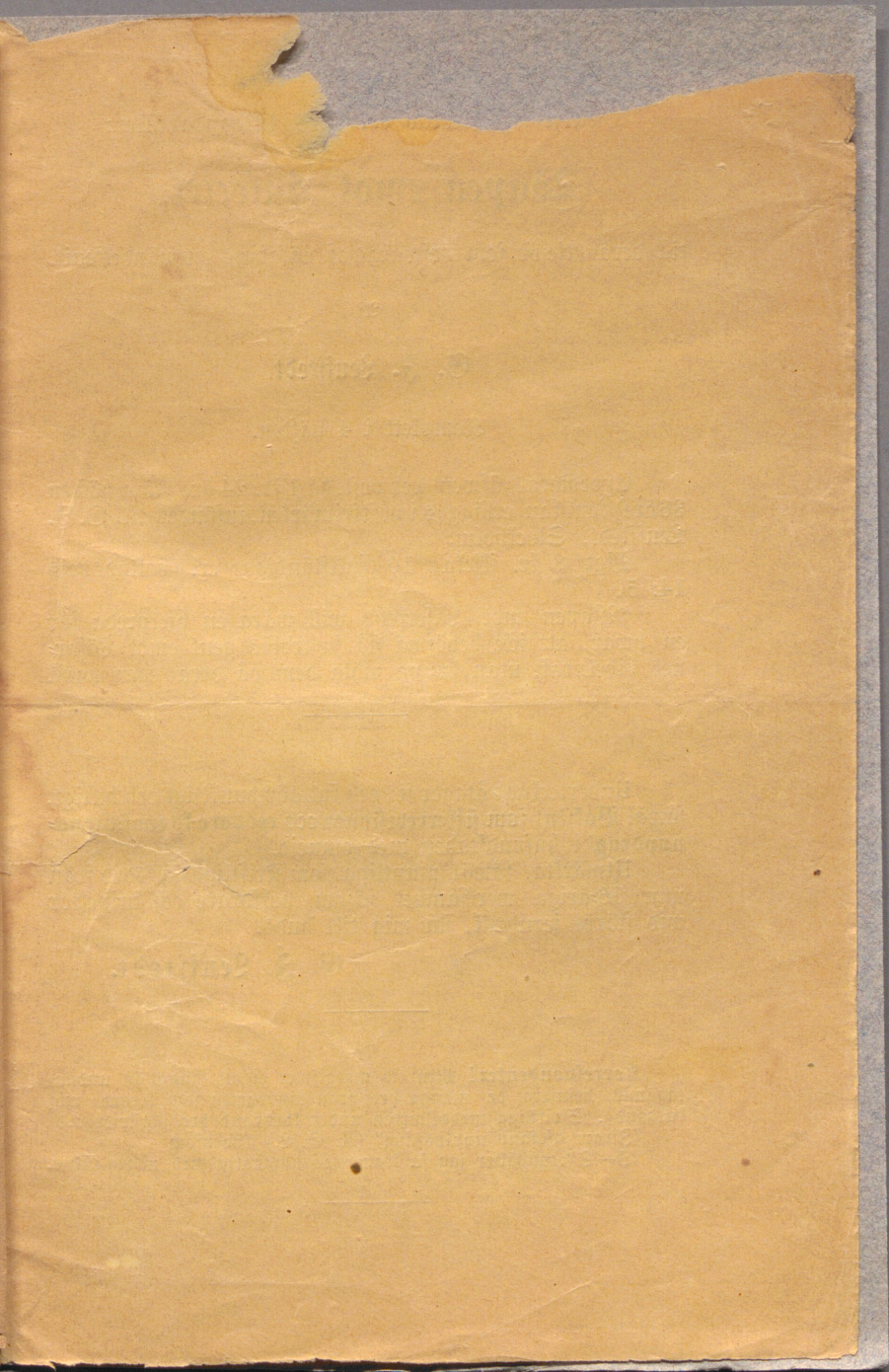
Förnuftet och den religiösa känslan skola hand i hand inträda genom denna dörr, och sedan de knäböjt inför Guds altare och tackat honom, för att han låtit sitt ljus uppgå öfwer menniskorna, skola de börja att rensa bort det mångtusenåriga dammlager af okunnighet och widskepelse, som förwandlat Guds tempel till ett sanniskyldigt Augias-stall. Tagande exempel efter sagans Hercules, skola de leda derigenom, wetandets, det förnuftiga wetandets oemotståndliga wägswall; ingen trollkarl skall då med sin staf vara till hands att dela detta watten, för att bereda fördomarne en utwäg till flykt. Allt måste renas, eller förswinna i glömskans omätliga haf.

Det är på tiden att denna dag snart randas, ty räknadt endast från reformationens dagar, ha mer än 9 millioner, menniskor blifwit afträttade såsom trollpackor, eller för förment förbund med djefwulen; och af detta förskrädligt stora antal offer på djefwulsdyrkarnes altaren, komma de flesta på de s. k. evangeliska länderna. Ingen kyrka har sunnits, som uppgått mot den kristna i grymhet. De martyrer, som för sin kristna tro, blödt under hedningarnes händer, äro ett förswinnande såtal mot dem, hwilka den kristna kyrkan gjort till martyrer, emedan de icke kunnat tro på hennes oförnuftiga dogmer.

Om vi låta förstånd och hjerta fitta till doms öfver läran om djefwulen, så finna vi snart att denna lära, lidande af de mest bizarra motsägelser, är ohållbar. Den gör djefwulen fullkomlig i ett — det onda, på bekostnad af Guds fullkomlighet i det goda. Den gör menniskan försagd då hon skulle vara tillitsfull, rädd då hon skulle vara frimodig. Såsom bildningsmedel för moralen och känslan är denna lära oanvändbar; den har aldrig kunnat föda milda och kärleksfulla tankar hos menniskan, aldrig förhindrat ett brott eller förbättrat en elak, men wäl störtat många swaga i en smärtsam förtwiflan, och försatt många ensaldiga i en widskeplig galenskap.

”En ewig osalighet för något wäsende är defutom för tänkaren en ren omöjlighet, redan dertfore, att begreppen ewig och o s a l i g ej låta förena sig hos ett och samma subjekt. Endast det gudomliga och goda kan vara ewigt; det onda är deremot nödwändigt, blott timligt föränderligt och — förgängligt.”





tillhandahåller:

Wapen emot Läseriet,

till deras tjänst som beswäras af Läsarnes ommändelsenit.

af

G. J. Leuffstedt.

Komplett i 4 häften.

Expediteras äfwen per post, då 1 kr. 24 öre (lösa häften 36 öre) som kan erläggas i postfrimärken, infändes till G. J. Leuffstedt, Stockholm.

Mot 8 kr. sändas 10 fullständiga ex. (bokläspris 14: 50.)

"Wapen mot Läseriet" will wara en hjälpreda för en hwar, att icke behöfwa stå iwarsslös gent emot Läsarnes bibelprat, utan kunna möta dem på deras egen mark.

Undertecknad åtager sig och fullgör punktligt och billigt, såväl **Bokslut** som **sifferrevisioner** och **redbara kommissionsuppdrag** i hufvudstaden med omnejd.

Utmärkta, såväl muntliga som skriftliga witsord från min 16-åriga werksamhet såsom bokförare och inspektor wid större jernbruk, stå mig till buds.

G. J. Leuffstedt.

Korrespondenter! Min tid medgifwer ej att, annat än undantagswis, beswara de många bref från landsorten som komma mig tillhanda. Skriftliga meddelanden under korsband äro lagstridiga.

"Fråre af sann upplysning" (R. G. L.) äfwen som

"Z-S", anhåller jag på framdeles uppwakta med några rader.

